

Att. Jacob Christian Bertram
Miljøministeriet
Departementet
Slotsholmsgade 12
1216 København K

12. februar 2021

Vedr. høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven i offentlig høring (Etablering af naturnationalparker m.v.)

Det Dyreetiske Råd har modtaget en henvendelse fra Miljøministeriets departement dateret d. 15. januar 2021 vedr. høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven i offentlig høring (Etablering af naturnationalparker m.v.) (J.nr. 2020-5425).

Det Dyreetiske Råd skal indledningsvis gøre opmærksom på, at Rådet ikke forholder sig til de overvejelser i lovforslaget, der vedrører hensyn til fremme af biodiversitet, til skovdrift, vandmiljø, færdselssikkerhed, digital kommunikation og andet, der ligger uden for Rådets virksomhedsområde. Rådet forholder sig dermed alene til de dyreetiske og dyrevelfærdsmæssige aspekter af spørgsmålet om etablering af naturnationalparker med udsætning af dyr under hegn. Det Dyreetiske Råd har tidligere udtalt sig om brug af dyr til rewilding og redegør først kort for relevante overvejelser fra denne rapport. Derefter noterer Rådet relevante vurderinger fra Det Veterinære Sundhedsråd og erfaringer fra Den Danske Dyrlægeforening, inden Rådet på baggrund af dette fremsætter bemærkninger til den aktuelle høring.

Det Dyreetiske Råds udtalelse om rewilding (2018)¹

Det Dyreetiske Råd drøftede i udtalelsen om rewilding ved naturforvaltning dilemmaet mellem at lade dyrene leve som vildtlevende for at opnå nogle naturplejemæssige gevinster og at skulle varetage hensyn til dyrevelfærd. Dyrene holdes i naturen, hvor de får mulighed for at udfolde deres naturlige adfærd, men samtidig udsættes dyrene for en risiko for at opleve perioder med sult, tørst, utilstrækkeligt læ eller tørt underlag, eller forsinket indgriben ved sygdom og tilskadekomst. Disse udfordringer for dyrevelfærden er i princippet en integreret del af rewildingens koncept, og jo bedre dyrene beskyttes mod disse udfordringer, jo mere fjerner projektet sig fra rewildingens målsætning om en selvforvaltende natur.

Rådet mente ikke, at det naturlige liv nødvendigvis er ensbetydende med optimal dyrevelfærd. Rådets medlemmer kunne godt acceptere, at dyrene i perioder oplever en vis grad af sult, tørst og kulde men fandt det afgørende, at de udsatte dyr er hårdføre nok til at kunne klare sig i det valgte område, og at det er problematisk, hvis dyrene, på grund af den situation de er blevet bragt i, herunder indhegning der forhindrer den frie bevægelighed, overlades til lidelse, evt. med dødelig udgang.

Det Dyreetiske Råd anså det dermed for afgørende, at der også er fokus på dyrevelfærd i rewilding-projekterne, og ikke bare på naturforvaltning. Rådet pegede i forlængelse af dette bl.a. på overvejelser omkring udvikling af rewilding i Danmark, herunder forslag om at udvide listen af dyrearter, der kan udsættes til dette formål, til mere eksotiske arter som fx vandbøfler, næsehorn, elefanter og store kattedyr. Rådet vurderede dog, at den risiko, som de store og potentielt farlige dyr udgør for mennesker, og de dyrevelfærdsmæssige udfordringer der kan være for nogle af dem ved udsætning i Danmark, ville gøre dem til mindre sandsynlige valg. Nogle af Rådets medlemmer var stærkt bekymrede for udviklingen af rewilding-projekter i Danmark, særligt set i lyset af erfaringer fra udlandet. Alle medlemmer var enige om, at hensyn til dyrevelfærd skal inddrages allerede ved planlægning af udsætning af dyrene, herunder hensyn til om de valgte arter og racer kan trives under danske forhold.

Rådet mente som udgangspunkt, at når dyr udsættes i et område, der er omgivet af hegn eller andre begrænsninger for dyrenes færden, så følger der også et ansvar for at sikre en vis grad af overvågning og indgriben i perioder, der kan være vanskelige for dyrene. Rådet mente ikke, at der skal være tale om en tilsynspligt og omsorg for dyr svarende til almindeligt husdyrhold, men Rådet fandt det afgørende, at unødigt lidelse undgås, og forstod i denne sammenhæng unødigt lidelse som lidelse, der kan forhindres ved en rimelig grad af overvågning og indgriben. Rådet mente derfor også, at aflivning kan komme på tale. Som led i at sikre at fødegrundlaget i området er tilstrækkeligt i forhold til bestandens størrelse og generelt at skabe gode betingelser for bestanden, mente Rådet desuden, at der er behov for at regulere og forvalte bestanden.

Der var blandt Det Dyreetiske Råds medlemmer forskellige vurderinger af, hvornår der er behov for, at mennesker griber ind, fx i forhold til omfanget af tilsyn, supplerende fodring, og hjælp hvis dyrene kommer til skade. Men der var enighed blandt Rådets medlemmer om at anbefale følgende tiltag (der henvises til Rådets udtalelse for en mere detaljeret beskrivelse af anbefalingerne):

- Det skal sikres, at der er tilstrækkelige forhold i området til, at dyrene kan udfolde deres naturlige adfærd og få dækket deres adfærdsmæssige behov. Forholdene skal desuden som udgangspunkt give dyrene det nødvendige fødegrundlag samt yde dem tilstrækkelig beskyttelse mod vind og nedbør.
- Det skal sikres, at de dyrearter og racer, der udsættes, er velegnede til at klare sig i det pågældende område. Der bør i en periode efter udsætningen være opsyn med bestanden, så det sikres, at den viser tegn på at kunne trives under de givne forhold, at der om nødvendigt tildeles supplerende foder i overgangsperioden, og at evt. svage dyr fjernes.
- Der skal udvikles en plan for overvågning af bestanden i perioder, hvor det må forventes, at dyrene vil have særlig vanskeligt ved at klare sig. Hvis der observeres dyr, der har svært ved at klare sig, skal der skrives ind for at hindre unødigt lidelse. Der bør formuleres konkrete kriterier for, hvornår dyr bør aflives.
- Der skal udvikles en handlingsplan for, hvornår og under hvilke betingelser man bør foretage en evt. reduktion af bestanden, hvis den ovennævnte reaktive aflivning forventes ikke at være tilstrækkelig.
- Der skal løbende indsamles dokumentation for projektet. I den forbindelse bør det bl.a. noteres, hvordan bestanden udvikler sig, og hvordan udfordringer i relation til dyrevelfærd håndteres.

- Der skal sikres en god kommunikation til besøgende og beboere i området om formål med projektet og om håndteringen af dyreværnsproblemer, herunder hvornår man bør rette henvendelse til de ansvarlige for projektet om bekymrende observationer samt relevant kontaktinformation.

Det Veterinære Sundhedsråds udtalelser om udendørs hold af dyr og om tilsyn (2018)^{2, 3}
 I forbindelse med den indeværende høring har Det Dyreetiske Råd noteret sig vurderingerne i de to udtalelser fra Det Veterinære Sundhedsråd fra 2018 om udendørs hold af dyr² og om tilsyn³. Her konkluderer Det Veterinære Sundhedsråd:

- At adgang til et forholdsvis tæt krat eller anden lignende bevoksning, som giver en vis beskyttelse mod såvel vind som nedbør kombineret med store arealer, kuperet terræn og jordbundsforhold, der sikrer en vis dræning, kun delvis udgør nogle af de forhold, der skal være til stede for, at kravet om læskur kan fraviges.
- At dyr skal være tilvænnet til at gå ude, skal have udviklet et kraftigt og tæt hårlag eller en tæt fjerdragt, være ved godt huld, og de skal tilføres supplerende foder, så det gode huld opretholdes. Der skal hele tiden være adgang til frisk drikkevand.
- At alle ovenstående krav om vinteren skal være opfyldt samtidigt for, at kravene i dyreværnslovens §§ 2 og 3* kan siges at være opfyldte, og kravet om et beskyttende læskur kan fraviges. (*§ 2 svarer til den nugældende dyrevelfærdslovs § 3. § 3 er bl.a. videreført i den nugældende dyrevelfærdslovs § 9 (tilsyn), og § 18 (beskyttelse mod vejr og vind).
- At det ikke er muligt managementmæssigt at sikre dyr i overensstemmelse med deres behov på arealer, hvor de naturlige forhold ikke er af en beskaffenhed, som yder dyrene en høj grad af både læ og beskyttelse mod nedbør, og der ikke er etableret læskur eller bygning, hvor alle dyr på samme tid kan hvile på et passende tørt leje.
- At vintergræsning, uden særlige forholdsregler til beskyttelse af dyrene under danske vejrmæssige forhold, som er præget af hyppig vekslen mellem frost og tø, skiftende typer af nedbør og vekslende vindretninger, ikke er forenelig med de her i landet accepterede normer for forsvarlig behandling af dyr, og at kravene til beskyttelse af dyrene ikke må kompromitteres. uanset race, specielle krav til naturarealer etc.
- At tilførsel af supplerende foder lejlighedsvis (dvs. i korte perioder) kan undlades i de tilfælde, hvor det under de daglige tilsyn konstateres, at alle dyrene er ved godt huld og deres fysiologiske behov i øvrigt er tilgodeset ved, at der er let tilgængeligt og rigeligt med føde på arealerne, således at de ikke har behov for supplerende foder.
- At hyppigheden af tilsyn, der er behov for, til enhver tid er uafhængig af antallet af dyr, arealets størrelse og formålet med dyrene, herunder naturpleje.
- At det ikke muligt at drage omsorg for samt sikre et dyr bedst muligt mod smerte, lidelse angst, varigt mén og væsentlig ulempe ved kun at tilse det ugentligt, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 2*. (* §§ 1 og 2 svarer til den nugældende dyrevelfærdslovs §§ 2 og 3).
- At udtrykket ”tilses jævnlige” ikke kan rummes i en éntydig definition. Hyppigheden af tilsynene vil altid være underlagt de helt konkrete omstændigheder, fx vejrlig, udearealernes beskaffenhed og herunder mulighederne for at finde tilstrækkeligt

med føde og vand, dyrenes aktuelle ernæringstilstand, evt. drægtighed eller mulig midlertidig rangorden-uro i dynamiske dyregrupper.

- At formålet med tilsynene bl.a. er at sikre, at dyrene ikke udsættes for påvirkninger eller belastninger, der kan kompromittere dyrenes velfærd. En bestemt tilsynsfrekvens kan således under nogle omstændigheder være fuldt forsvarlig, mens samme besøghyppighed under andre omstændigheder vil være helt utilstrækkelig.
- At tilsyn mindst én gang om dagen vil være dækkende for mange situationer med udegående dyr.

Den Danske Dyrlægeforenings erfaringer 2021

Det Dyreetiske Råd har videre i forbindelse med denne høring konsulteret Den Danske Dyrlægeforening vedr. erfaringer i forhold til dyrevelfærd i naturpleje- og rewilding-projekter. Den Danske Dyrlægeforening oplyser, at der er stor forskel på projekterne med hensyn til dyrevelfærd. Viden om dyr og deres behov synes nogle steder mangelfuld. Dette gælder særligt i forhold til næringsindholdet i den tilgængelige vegetation og evt. behov for tilskuds fodring samt huldvurdering, hvilket har resulteret i, at der nogle steder har været behov for, at store dele af besætningerne har måttet slås ned eller på anden måde fjernes i vinterperioderne pga. dyrenes svækkede tilstand.

Det Dyreetiske Råds bemærkninger til indeværende høring

Det Dyreetiske Råd tilslutter sig fortsat overvejelserne og anbefalingerne i Rådets udtalelse om rewilding fra 2018. Rådets medlemmer har desuden noteret sig vurderingerne fra Det Veterinære Sundhedsråd og erfaringerne fra Den Danske Dyrlægeforening. Det Dyreetiske Råd har på denne baggrund følgende bemærkninger til de foreslåede tiltag i indeværende høring.

Vedr. ny § 20a i dyrevelfærdsloven

Det fremgår af høringsmaterialet, at de planlagte naturnationalparker forventes i almindelighed at have en sådan størrelse og karakter, at der kan udsættes store planteædere (fx hest, kvæg, europæisk bison, dådyr, kronstyr og elg) samt evt. andre arter, der skal leve i naturnationalparkerne hele året og holdes så ekstensivt som muligt og uden tilskuds fodring. Det fremgår videre, at det forventes, at naturnationalparkerne vil have en passende størrelse og karakter til at kunne sikre udsatte dyr tilstrækkelig beskyttelse mod vejr og vind, herunder mulighed for at finde passende tørt leje. Og at det samtidig er hensigten, at der vil ske en løbende regulering af bestanden, så den er tilpasset områdets størrelse og tilgængelig føde.

For at kunne understøtte denne form for hold af dyr, foreslås muligheden for at kunne dispensere fra dyrevelfærdslovens §§ 3 og 9, stk. 1 og 2. Det oplyses, at disse bestemmelser ikke hindrer, at dyrene opholder sig udendørs året rundt, forudsat, at der bliver ført tilsyn med dyrene, og at syge eller tilskadekomne dyr bliver behandlet eller aflivet, ligesom der vil skulle gribes ind, hvis dyrene på grund af fødemangel, parasitproblemer eller andet kommer i for dårligt huld. Men at hvis disse forhold ikke overholdes/tilgodeses, kan der blive/være tale om uforsvarlig behandling af dyr, jf. dyrevelfærdslovens § 2, ligesom der vil være tale om en overtrædelse af dyrevelfærdslovens § 3. Og at det efter de gældende regler

ikke er muligt at dispensere fra disse regler i dyrevelfærdsloven. En dispensation og fastsættelse af lempeligere krav om tilsyn oplyses videre at kunne begrænse omkostningerne for de statslige lodsejere ved drift af naturnationalparkerne.

Det fremgår derudover af høringsmaterialet, at heste jf. bekendtgørelsen om hold af heste skal tilses mindst én gang om dagen, og at det er Fødevareministeriets vurdering, at der i forbindelse med udsættelse af heste i naturnationalparker vil kunne dispenseres fra visse bestemmelser i bekendtgørelsen, både i forhold til kravet om dagligt tilsyn og i forhold til muligheden for at udsætte andre hesteracer, eller krydsninger heraf, end de racer, som det i dag er tilladt at holde udendørs døgnet rundt, forudsat at det er en race eller krydsning, der er lige så robust.

Det Dyretiske Råd finder som udgangspunkt, at hvis der skal dispenseres fra den beskyttelse, som dyr gives i dyrevelfærdsloven, skal der være vægtige hensyn, som opvejer den risiko for dyrenes velfærd, som en dispensation indebærer. Ved udarbejdelse af udtalelsen om rewilding i 2018 udtrykte medlemmer af Rådet bekymring for udviklingen på dette område ift. de udsatte dyrs velfærd, bl.a. på baggrund af erfaringer fra udlandet, hvor dyrevelfærden i sådanne projekter ikke var lovmæssigt beskyttet. Rådet vurderer, at udtalelserne fra Det Veterinære Sundhedsråd og erfaringerne fra Den Danske Dyr lægeforening understøtter Det Dyretiske Råds bekymringer og opfordring til at prioritere hensyn til dyrevelfærd i rewilding-projekter, herunder det indeværende forslag om at etablere naturnationalparker med udsætning af dyr.

Det Dyretiske Råd lægger vægt på, at de nuværende regler ikke hindrer, at der kan udsættes dyr i naturnationalparkerne til ophold året rundt, når blot der føres jævnlige tilsyn med dem, og der om nødvendigt gribes ind. Rådet noterer sig i forlængelse heraf, at der på nuværende tidspunkt allerede er mulighed for at give dispensation, hvis der ønskes udsat heste, hvor disse vil kunne tilses jævnlige og ikke dagligt. Rådet minder om, at denne form for hold af dyr har vist sig at kunne resultere i alvorlige dyreværnsproblemer, som god overvågning og rettidig indgriben kunne have forhindret. Hensyn til udgifter til tilsyn kan efter Rådets opfattelse ikke opveje hensyn til beskyttelse af dyrevelfærd i disse projekter. Rådet noterer sig og støtter Fødevareministeriets overvejelser, som gengivet i høringsmaterialet, om, at dyr, der udsættes i en naturnationalpark, kan tilses jævnlige på bestandsniveau, og at der skal sikres et tilstrækkeligt tilsyn, så fx syge, tilskadekomne eller meget svækkede dyr opdages og enten behandles eller aflives, og at der skal foretages regulering af bestanden, hvis tilsynet med de udsatte dyr og deres afkom viser, at der er risiko for, at bestanden stiger til en størrelse, hvor dyrene ikke kan klare sig, fordi der ikke er tilstrækkelig føde eller mulighed for, at alle dyr kan finde ly og læ mv. Det Dyretiske Råd kan på den baggrund ikke se behovet for at undtage naturnationalparkerne fra kravene i dyrevelfærdslovens §§ 3 og 9, stk. 1 og 2, særligt set i lyset af den risiko, som dette indebærer for dyrenes velfærd. Rådet anbefaler i stedet, at den særlige situation vedr. tilsyn af heste håndteres ved at give mulighed for at dispensere fra kravet om dagligt tilsyn jf. bekendtgørelsen om heste, og at ønsker om at undgå tilskuds fodring håndteres ved kun at udsætte dyr i områder, der har tilstrækkelig næringsholdig vegetation, samt rettidig regulering af bestanden.

Det foreslås videre, at der skal kunne fastsættes betingelser for en dispensation, og at følgende skal iagttages ved meddelelse af en sådan dispensation:

- Dyrearter og racer skal være egnede til at gå ude hele året.

- Dyrene skal være ved godt huld, når de udsættes, og der skal gribes ind, hvis dyrene kommer i for dårligt huld.
- Hvis dyrene ikke har adgang til læskur eller en bygning, hvor de kan søge ly, skal arealet give dyrene tilstrækkelig beskyttelse mod vind og vejr samt tørt leje.
- Arealerne skal give dyrene tilstrækkelig mulighed for at finde føde.
- Dyrene skal tilses jævnlige for at sikre, at bestanden klarer sig, at der er en effektiv sygdomsovervågning, og at syge, afmagrede eller tilskadekomne dyr opdages tidligt nok til at de behandles eller aflives uden unødigt ophold.
- Tilsynsfrekvensen kan variere da hyppigere tilsyn kan være nødvendigt i perioder fx med hårdt vintervejr eller når dyr har fået afkom.
- Tilsyn skal foretages af opsynspersonale, som kender til den konkrete dyreart samt dyrevelfærd og sundhed, og tilsynet kan suppleres med, men ikke erstattes af, teknologiske hjælpemidler som fx droner.
- Bestandens størrelse skal reguleres ved fx flytning eller aflivning, hvis der er risiko for, at bestanden stiger til en størrelse, hvor dyrene ikke kan klare sig, fx pga. mangel på føde eller ly og læ.

Det Dyreetiske Råd finder det afgørende, at muligheden for at fastsætte vilkår for en dispensation udnyttes, *hvis* der skal gives dispensation, og at alle de punkter som herover er gengivet fra høringsmaterialet i så fald adresseres. Rådet finder det dog vanskeligt at vurdere betydningen af denne mulighed, uden at detaljerne for de vilkår, der skal gælde for en dispensation, er præsenteret.

Det Dyreetiske Råd vil i den forbindelse gerne fremhæve det samspil, der er mellem bl.a. tilstrækkeligt ly og læ, af tilstrækkeligt foder, og af tilstrækkeligt tilsyn, jf. udtalelserne fra Det Veterinære Sundhedsråd. Det Veterinære Sundhedsråd peger fx på, at en række krav skal være opfyldt, før krav om et beskyttende læskur kan fraviges, og at tilførsel af supplerende foder vil kunne undlades i korte perioder, hvis det under daglige tilsyn konstateres, at dyrene er ved godt huld. Det Dyreetiske Råd minder tillige om, at praktiske erfaringer jf. dyrevelfærdslovens § 3 indgår som grundlag for vurderingen af, om dyrene holdes i overensstemmelse med deres behov. Her viser erfaringer fra udlandet som nævnt, hvordan dyrevelfærd kan kompromitteres, hvis der ikke er fokus på at beskytte deres velfærd, og erfaringerne fra Danmark peger på nuværende tidspunkt på, at der visse steder er vanskeligheder med at sikre dyrenes velfærd tilstrækkeligt, når de udsættes til naturpleje og rewilding.

Det Dyreetiske Råd mener, set i lyset af vurderingerne fra Det Veterinære Sundhedsråd og de erfaringer der allerede er gjort ift. at udsætte dyr til et liv udendørs hele året og uden eller med begrænset tilskudsfodring, at *hvis* der skal gives dispensation fra dyrevelfærdsloven, bør der formuleres konkrete grænser for, hvor langt man må afvige fra den beskyttelse, som gives i dyrevelfærdsloven, svarende til humane endepunkter, som det kendes fra lovgivning vedrørende dyreforsøg. Dette gælder særligt i forhold til hyppighed af tilsyn samt huldvurdering og grænser for, hvornår der skal gribes ind.

Uanset om der gives dispensation fra dyrevelfærdsloven eller ej, finder Det Dyreetiske Råd, at udviklingen med brug af dyr til rewilding betyder, at der er brug for at stille lovmæssige krav, der mere fokuseret er rettet mod at sikre dyrevelfærden i disse projekter generelt, på samme måde som der findes specifikke regler for hold af bestemte dyrearter. Ud over krav i

relation til de punkter, som allerede er nævnt i høringsmaterialet som fokus for vilkår ved en mulig dispensation, finder Rådet, at der bør stilles krav om, at det ved valg af dyrearter og racer godtgøres, at de vil kunne trives under de forhold, som naturen i det pågældende område og vejret i Danmark tilbyder. Rådet henleder endvidere opmærksomheden på Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om tilsyn, hvor det fremhæves, at udtrykket "tilses jævnlige" ikke er entydigt, og at det i høringsmaterialet desuden nævnes, at der i naturnationalparker skal føres tilsyn på bestandsniveau. Det er imidlertid ikke defineret, hvordan tilsyn på bestandsniveau adskiller sig fra det nuværende tilsyn med udsatte dyr til naturpleje og rewilding, og om det fx så vidt muligt sikrer, at det enkelte dyr over en given periode tilses minimum én gang. Det Dyreetiske Råd finder, at der er behov for at udarbejde mere præcise retningslinjer for, hvornår frekvensen af tilsyn sker ofte nok til at sikre dyrenes velfærd, for hvad et tilsyn indebærer, og at der i den forbindelse fastsættes nogle minimumsgrænser for hyppighed af tilsyn i relation til konkrete forhold som fx årstid og drægtigheder. Endelig anbefaler Rådet, at der stilles krav om, at dem, der har tilsynspligt med dyrene, har de nødvendige faglige forudsætninger til at kunne vurdere dyrenes sundhed og velfærd, fx i form af krav om et kursus.

Vedr. ny § 61a, stk.2 i lov om naturbeskyttelse

Det fremgår af høringsmaterialet, at det foreslås, at tilladelse til etablering af en naturnationalpark skal meddeles af miljøministeren. Miljøministeren forudsættes at inddrage bl.a. fødevareministeren. Det fremgår videre, at det er Fødevareministeriets vurdering, at afgørelser om dispensation på det veterinære område (både efter eksisterende regler og efter den foreslåede nye § 20a i dyrevelfærdsloven) bør træffes af fødevareministeren, herunder Fødevarestyrelsen, da flere af disse områder kræver dyrlægefaglig ekspertise.

Det Dyreetiske Råd er enig med Fødevareministeriet i denne vurdering. Det bør efter Rådets opfattelse være en forudsætning for at kunne give tilladelser til udsætning af dyr i naturnationalparkerne, at personer med ekspertise inden for dyrevelfærd og -sundhed har vurderet, at dette kan gøres under forhold og efter forvaltningsplaner, der er dyrevelfærdsmæssigt forsvarlige. Jf. Rådets overvejelser i udtalelsen om rewilding fra 2018, er dette med til at sikre, at dyrevelfærd inddrages og prioriteres fra starten ved etableringen af rewilding projekter.

Vedr. ny § 61 e, punkt 2) i lov om naturbeskyttelse

Det fremgår af høringsmaterialet, at det foreslås, at den statslige lodsejer i forvaltningsplanen bl.a. skal beskrive, hvilke planer der er for forvaltning af de udsatte dyr. Det fremgår videre, at det er hensigten, at forvaltningsplanen skal redegøre for principper for justering af størrelsen af dyrestande ved afskydning eller flytning, fx hvis græsningstrykkes ønskes ændret inden for naturnationalparken.

Det Dyreetiske Råd finder, at planer for forvaltning i relation til de udsatte dyr som minimum bør omfatte de forhold, som Rådet har beskrevet i sin udtalelse om rewilding (og som er gengivet i kort form i indeværende høringssvar). Rådet anbefaler desuden, at der stilles krav om, at forvaltningsplanen løbende skal evalueres og fornyes med jævne mellemrum, så det sikres, at denne er opdateret og velfungerende i forhold til dyrevelfærd.

Med venlig hilsen,

Stine B. Christiansen
Sekretariatsleder

¹ Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning (2018)

<https://detdyreetiskeraad.dk/udtalelser/udtalelse/pub/vis/publication/udtalelse-om-brug-af-dyr-til-rewilding-ved-naturforvaltning-2018/>

² Det Veterinære Sundhedsråd: Supplerende udtalelse vedr. udendørs hold af dyr samt fodring af disse (2018)

<https://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/2018/supplerende-udtalelse-vedr-udendoers-hold-af-dyr-samt-fodring-af-disse/>

³ Det Veterinære Sundhedsråd: Tilsynsfrekvens for udendørs hold af dyr (2018)

<https://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/2018/tilsynsfrekvens-for-udendoers-hold-af-dyr/>